

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

4 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 4 lipca 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej R. P.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 22 marca 2021 r., I ACa 711/18,
wydanego w sprawie z powództwa R. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w P., Aresztowi Śledczemu w
O., Zakładowi Karnemu w G.

i Komendzie Wojewódzkiej Policji w P.

o zapłatę, rentę i złożenie oświadczenia w prasie,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od R. P. na rzecz Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej 7500 (siedem tysięcy pięćset) zł
kosztów postępowania kasacyjnego;**

**3. przyznaje adw. M. G. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w Poznaniu 14 502 (czternaście tysięcy pięćset dwa)
zł kosztów nieopłaconej pomocy prawnej
w postępowaniu kasacyjnym podwyższonych o kwotę podatku
od towarów i usług.**

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Ewa Stefańska

Dariusz Pawłyszcz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 lutego 2018 r., XVIII C 919/15, Sąd Okręgowy w Poznaniu:

- 1) odrzucił pozew w części obejmującej roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia 2 000 000 zł za bezprawne tymczasowe aresztowanie;
- 2) oddalił powództwo w części obejmującej roszczenia:
 - a) o zapłatę odszkodowania 1 000 000 zł za przegranie innej sprawy cywilnej przed Sądem Okręgowym w Poznaniu, spowodowane nieodebraniem, na skutek przebywania w areszcie, wyroku tego Sądu oddalającego powództwo przeciwko aresztowanemu w pierwszej instancji, a tym samym utratę możliwości jego zaskarżenia;
 - b) o rentę 3000 zł miesięcznie za utratę zdolności do pracy na skutek nieprawidłowego traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej i Policji w trakcie aresztowania;
 - c) o przeproszenie za okaleczenie psychiczne i fizyczne przez prowadzenie na powódzie w trakcie aresztowania pseudomedycznych doświadczeń oraz zarażenie wirusem Ebola.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację powoda.

Sąd drugiej instancji ustalił, że w 2007 roku w stosunku do powoda orzeczono tymczasowe aresztowanie na dwa miesiące i zarządzono poszukiwanie listem gończym. Powód został zatrzymany 18 września 2007 r. i przyjęty do Aresztu Śledczego w O. Tam lekarz medycyny nastawiła mu staw łopatkowo-ramienny, po stwierdzeniu jego nawykowego zwichnięcia. W celu potwierdzenia prawidłowości nastawienia stawu lekarka skierowała powoda na prześwietlenie RTG, lecz powód odmówił poddania się prześwietleniu.

W dniu 21 września 2007 r. powód został przeniesiony do Zakładu Karnego w G. Postanowieniem z 10 października 2007 r. Sąd Rejonowy w Gnieźnie uchylił

tymczasowe aresztowanie i zarządził umieszczenie powoda na obserwacji psychiatrycznej w szpitalu dla nerwowo i psychicznie chorych. U powoda stwierdzono chorobę psychiczną w postaci uporczywych zaburzeń urojeniowych, cechy osobowości paranoicznej, zniesioną zdolność rozpoznania znaczenia zarzucanych mu czynów i kierowania postępowaniem w czasie ich popełnienia oraz niezdolność do brania udziału w postępowaniu sądowym. Postanowieniem z 9 kwietnia 2009 r. Sąd Rejonowy w Gnieźnie umorzył postępowanie karne przeciwko powodowi na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z art. 31 § 1 k.k., a Sąd Okręgowy w Poznaniu, po rozpoznaniu zażalenia powoda (oskarżonego) utrzymał umorzenie w mocy.

W czasie aresztowania Sąd Okręgowy wydał 2 października 2007 r. wyrok utrzymujący w mocy wyrok zaoczny z 25 stycznia 2001 r. zasądzający od powoda roszczenie Agencji Nieruchomości Rolnych. Po dowiedzeniu się o tym wyroku powód 16 listopada 2017 r. złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Apelacja pozwanego, tj. powoda w niniejszej sprawie, została odrzucona.

Wyrokiem z 1 marca 2011 r., III Ko 163/06, Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od Skarbu Państwa na rzecz powoda zadośćuczynienie 2000 zł za tymczasowe aresztowanie w sprawie zakończonej umorzeniem postępowania (art. 552 § 2 i 3 k.p.k.) i oddalił roszczenie o wyższe zadośćuczynienie oraz roszczenia wywodzone z pobicia i okaleczenia przez funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz braku opieki medycznej w czasie aresztowania, ze względu na niestwierdzenie tych okoliczności. Powód złożył od tego wyroku kolejno: apelację (oddaloną), wniosek o wznowienie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (odmowa przyjęcia), zażalenie na zarządzenie Przewodniczący Wydziału V Karnego Sądu Najwyższego o odmowie przyjęcia (utrzymane w mocy).

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd odwoławczy uznał, że:

- 1) roszczenie o zadośćuczynienie podlegało odrzuceniu ze względu na powagę rzeczy osądzonej wyroku Sądu karnego z 1 marca 2011 r.;
- 2) warunkiem dochodzenia odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem wyroku zasądzającego roszczenie Agencji Własności Rolnej Skarbu

Państwa jest stwierdzenie niezgodności z prawem tego wyroku (art. 417¹ § 2 k.c.), co nie miało miejsca, a ponadto roszczenie o odszkodowanie jest przedawnione;

3) roszczenie o rentę nie zostało wykazane, ponieważ dokumentacja medyczna nie wykazała uszczerbku powoda na zdrowiu, poza zwichniętym barkiem, co do którego powód nie wykazał, że zostało spowodowane przez funkcjonariuszy;

4) Skarb Państwa nie naruszył dóbr osobistych powoda tymczasowym aresztowaniem, które wprawdzie okazało się bezprawne za względu na umorzenie postępowania karnego, lecz bezprawność nie była skutkiem naruszenia prawa powoda przez sędziego, który zastosował tymczasowe aresztowanie, a ponadto powód nie wykazał niewłaściwego traktowania go przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, a zakażenie wirusem Ebola nie miało miejsca.

Ponadto Sąd Apelacyjny oddalił zarzut nieważności postępowania pierwszoinstancyjnego na skutek pozbawienie powoda możliwości obrony swych praw przez nieodroczenie ostatniego posiedzenia na rozprawę mimo wysłania usprawiedliwienia w postaci wezwania na przesłuchanie przez Policję w L. na ten sam dzień. Sąd drugiej instancji ustalił, że powód w dniu 13 lutego 2018 r. otrzymał zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonej na 27 lutego 2018 r. g. 10.30. Powód nadał faksem wniosek o odroczenie 27 lutego 2017 r. o godz. 10.23 i został on doręczony sędziemu sprawozdawcy w 1 marca 2018 r. Wniosek nie był podpisany i nie dołączono do niego fotokopii wezwania na Policję.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie art. 379 pkt 5 w zw. z art. 386 § 2 k.p.c. przez uznanie za ważne postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Skarżący podniósł, że wniosek o odroczenie wysłał mailem, a nie faksem. Ponadto podniósł, że na ostatnim posiedzeniu Sąd oddalił jego wnioski o przeprowadzenie dowodów z opinii biegłych lekarzy, opinii instytutu medycznego, z zeznań świadków, z dokumentacji medycznej, z opinii biegłego z zakresu rolnictwa (na okoliczność szkód w gospodarstwie powoda spowodowanych wyrokiem na rzecz AWR), a powód nie miał możliwości podjęcia jakichkolwiek czynności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Nie zawsze niezawiadomienie o posiedzeniu bezpośrednio poprzedzającym wydanie wyroku oznacza pozbawienie strony możliwości obrony swych praw.

Ustawodawca w wyliczeniu w art. 379 k.p.c. nie zamieścił braku zawiadomienia o ostatnim posiedzeniu jako przyczyny nieważności postępowania. Zatem w każdym przypadku braku takiego zawiadomienia należy badać, czy rzeczywiście pozbawiło to niezawiadomionego możliwości obrony swych praw. Warunkiem uznania zarzutu apelacyjnego za zasadny z tej przyczyny jest wskazanie w apelacji czynności, których strona zamierzała dokonać na posiedzeniu poprzedzającym zamknięcie rozprawy, oraz znaczenia tych czynności dla obrony praw strony.

Skarżący nie wskazał czynności, których na skutek nieodroczenia nie mógł dokonać. W szczególności nie wskazał, jakimi argumentami zamierzał przekonać sąd do zmiany postanowienia o odmowie przeprowadzenia dowodów. Powód nie wskazał potrzeby tych dowodów w apelacji, poza ogólnym wnioskiem o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego *„w celu przeprowadzenia rzetelnego i ważnego procesu cywilnego oraz przeprowadzenia rzetelnego postępowania dowodowego”*. Pominięcie tych dowodów także w postępowaniu apelacyjnym nie zostało objęte zarzutem kasacyjnym.

Ponadto skarżący sam pozbawił się możliwości udziału w ostatnim posiedzeniu wysyłając mailem wniosek o odroczenie dopiero 7 minut przed rozpoczęciem posiedzenia.

Ponieważ zarzut nieważności postępowania jest nieuzasadniony, skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pozwanemu przysługuje od skarżącego powoda zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie, tj. 50% stawki 15 000 zł od roszczeń majątkowych. Sąd Najwyższy przeoczył 50% stawki 720 zł od roszczenia o przeproszenie.

Za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej pełnomocnikowi skarżącej przysługują koszty nieopłaconej pomocy prawnej w wysokości określonej w § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 8, § 14 ust. 1 pkt 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej

pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, tj. 75% stawek 15 000 zł i 720 zł podwyższonych o 23% podatku od towarów i usług. Na podstawie art. 179 § 1 k.r.o. *per analogiam* koszty te obciążają jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa, która ustanowiła pełnomocnika z urzędu.

W oznaczeniu jednostek Skarbu Państwa, których dotyczą roszczenia powoda, Sąd Najwyższy pominął Sąd Apelacyjny w Poznaniu, ponieważ powód żądał odszkodowania za niezgodny z prawem wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu. Apelacja powoda została odrzucona i Sąd Apelacyjny nie rozpoznawał sprawy powoda.

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Ewa Stefańska

Dariusz Pawłyszcz

Na mocy art. 330 § 1 k.p.c. stwierdzam
niemożność podpisania uzasadnienia
wyroku przez sędziego SN Ewę Stefańską
z powodu długotrwałej nieobecności

Dariusz Pawłyszcz

[SOP]

[ms]